

HVORFOR ER DET VIKTIG Å DISKUTERE PARTIKULTUREN?

DS i Oslopartiet startet i vår diskusjonen om partikultur og partiliv med utgangspunkt i verveåret og tallet for "den naturlige avgangen". Spørsmålet er: Hvorfor er det så mange som forsvinner fra partiet - uten at det dreier seg om sterke politiske motsigelser? Jeg tror mye av forklaringa ligger i partikulturen, og at den er preget av kvinneundertrykking og arbeiderdiskriminering. Og som det er uendelig viktig å gjøre noe med nettopp fordi vi er inne i et Verveår, der vi skal få både nye og gamle medlemmer til å funke bedre innafor det politiske kollektivet som partiet skal være. For partiet funker ikke i tilstrekkelig grad som et politisk kollektiv i dag. Jeg er overbevist om at vi ikke kan få et vellykket Verveåret hvis vi ikke gjør noe med partikulturen. Det handler om partiets verveevne, og om at vi både må stanse strømmen ut av partiet og skape bedre betingelser for nye medlemmer.

Det er imidlertid ikke lett å få opp diskusjonen om undertrykkinga i partilivet. For slike opplevelser - dvs. opplevelser fra politisk arbeid der vi har følt ubehag, mismot, utbrenthet, manglende glød - er det mange av oss som aller helst vil glemme. Så biter vi det i oss, går kanskje en stund med en retningsløs aggressjon, blir deppa, og sitter igjen med følelsen av at vi ikke er flinke nok og at det ikke er noen vits i å være med i partiet. Ofte har små og større slike erfaringer gitt oss stikk som vi får et vondt forhold til, og som vi ikke ønsker å bli minnet på. Da er det mer nærliggende å tenke at "dette handler om mine egne feil", "jeg er ikke politisk framskreden nok", "jeg er ikke flink nok" enn å tenke at det handler om en partistil som etter mitt syn er breiddfull av hersker-teknikker.

Det dreier seg selvsagt ikke bare om en kjønns-motsigelse, men

også om en klasse-motsigelse i partiet, og om en motsigelse mellom de som har vært med lenge og de som er ferskere som medlemmer. Men det er altså fornuftig, mener jeg, å ta utgangspunkt i kjønns-motsigelsen - for den er meget klargjørende. Og jeg tror også at kvinner er flinkere til å tørre å ta opp denne diskusjonen. Kanskje vil kvinner i partiet mye lettere enn mannfolka kjenne seg igjen i eksemplene jeg bruker i dette innlegget. Men ut fra reaksjoner så langt er jeg overbevist om at også mange menn vil kjenne seg igjen.

Innledningsvis har jeg behov for å understreke følgende: Dette er ikke en diskusjon der en gruppe skal synes synd på en annen, men en diskusjon som krever at folk er ærlige på egen og andres rolle/plass i partilivet. Vi damene ønsker f.eks. ikke at gutta skal synes synd på oss. For vi er ikke stakkarslige persilleblad som skal strykes med håra. Men vi forlanger respekt og tillit og at de som har tilpassa seg en herskende partistil skal ta et oppgjør med denne stilen, gå i seg sjøl og være ærlige på egen rolle. Jeg synes dessuten det er modig gjort å trekke fram konkrete eksempler på hersker-teknikker - for ofte vil vi jo helst glemme det...

Denne innlegget tar for seg tre deler:

For det første skal jeg beskrive undertrykkinga i partiet ved å se på hvilke hersker-teknikker som er virksomme. Innlegget mitt er selvsagt preget av at jeg jobber i Oslopartiet, og jeg vil bruke eksempler herfra. Dessuten vil jeg bruke noen mine egne erfaringer.

For det andre skal jeg si noe om hvorfor det er slik.

For det tredje skal jeg peke på noen forslag til endringer.

HVA ER HERSKERTEKNIKKER?

Innledningsvis har jeg lyst til å fortelle hvordan denne diskusjonen kom opp i Oslo DS. I dag

er det en liten overvekt av kvinner i Oslo DS. Vi har dannet en egen damegruppe som treffes jevnlig. I denne damegruppa snakker vi om det meste - og selvsagt mye om partiliv og partikultur. Men den direkte foranledningen til at Oslo DS startet denne diskusjonen, var en episode på et tidligere plenums-møte. Under en diskusjon var det et kvinnelig DS-medlem valgt på siste årsmøte som stilte dette spørsmålet: "Hvor blir det av vedtakene vi fatter"? Hun spurte fordi hun følte ansvar for at DS-vedtakene skulle komme ut til avdelingene, og ville ha svar på hvordan dette skulle ordnes. Et helt riktig og rimelig spørsmål, og som det er bra at nye medlemmer i DS stiller - som utfordring for de som har sitti i DS før, og som kjører løpet på sin egen måte. For ett av problemene i Oslo DS sin ledelse er nettopp forholdet til av

delingene, dit vedtak og ønsker ikke sildrer automatisk. En av de mannlige traverne i DS svarte henne bryskt med en tydelig undertone: Hans budskap til kvinnen som spurte - og indirekte også til andre i DS - var det følgende: Du er en idiot som ikke veit hvordan vi pleier å gjør det i DS. Og kvinnen som spurte følte seg som en dum nykommer. Hun følte at han tråkka på henne. I motsetning til de fleste andre i liknende situasjoner - som biter det i seg og tenker, "uff så pinlig at jeg ikke veit dette", var kvinnen som spurte modig som ble forbanna, opprørt, lei seg og sa fra. Hun opplevde nemlig sterkt ubehag i den situasjonen. Og hun gjorde det som er tommelfingerregelen når vi skal oppdage herskerteknikker: Hun følte på ubehaget, og gjorde opprør mot en helt vanlig herskerteknikk: Nemlig tilbakeholdelse av informasjon. Hun satte fingeren på at stilen i Oslo DS er prega av de gode gamle gutta -ur-ml'erne - er vant til at ting skal kjøre på sin vante måte - og der nykommeres spørsmål blir en plagsom og unødvendig avbrytelse. Episoden førte til at vi bestemte

oss for å diskutere herskerteknikker.

Vi har forsøkt å lage noen oppsummeringer om kvinnenes stilling i partiet, bygget på enkle uttrykk: Hvor mange kvinner sitter i DS'er, avdelingsstyrer, er med i partiet? Hvem snakker på møter? Hvis vi teller opp, viser svarene at det kanskje ikke står så gærnt til. Men vi må stille mer omfattende spørsmål enn dette. Som: Hvem holder innledninger? Hvem snakker først i diskusjoner og legger premisene for vedtak? Hvem gjennomfører dem? Hvem uttaler seg offentlig og hvem bærer plastposer med internmateriell? Hvem føler makt og myndighet til å bryte inn å ta over styringa hvis en stakkars møteleder ikke reagerer raskt nok? Hvem føler at de har oversikt over partiet og politikken? Får vi følelsen av at vi har sagt noe lurt når vi har holdt et innlegg som er lurt? Hvem får følelsen av at de snakker i løse lufta, og like gjerne kunne holdt kjeft? Får vi lyst til å si mer, for å enda sterkere grad å prege debattene og oppgavene? Eller venter vi i et lengste med å tegne oss på talerlista? Tør vi å ta på oss oppgaver - enten vi blir utpekt eller har lyst til å velge dem sjøl? Er vi redde for kritikk? I så fall fra hvem?

På bøllekursene jobber vi mye med herskerteknikker. Vanligvis pleier vi å ta utgangspunkt i 5 ulike herskerteknikker: Usynliggjøring, latterliggjøring, tilbakeholdelse av informasjon, påføring av skyld og skam, dobbeltstraffing. Kanskje finnes det andre herskerteknikker som kan være bedre egnet i forståelsen av partikulturen. Jeg håper mange partimedlemmer både vil utdype disse, og også peke ut andre herskerteknikker. Det vi trenger nå er størst mulig kartlegging av forhold i partilivet som gjør at altfor mange blir bremset som politiske drivkrefter.

Grovt sett kan en si at herskerteknikker handler både om hvordan andre forholder seg til

en, og hvordan du forholder deg til deg sjøl. Det er på en måte to slags fiender vi skal hamle opp med: Den ytre, den som handler om at andre behandler deg slik at du føler deg tråkka på eller ikke føler deg god nok. Og den indre, som handler om at du trækker på deg sjøl og ikke tar igjen mot de som trækker på deg. Ytre og indre fiender virker sammen, og trekker som oftest i samme retning. Den gærne.

Usynliggjøring. Dette er så avgjort noe som forekommer i partiet. Det handler både om hvordan en blir usynliggjort av andre, og hvordan vi usynliggjør oss sjøl som politiske ledere.

Howdan blir vi usynliggjort? I partilivet er det slik at noen blir sett - og de blir til gjengjeld sett mye og brukes til det meste - mens andre ikke blir sett, selv om de gjør en utmerka jobb år etter år. Se f.eks. på hvilket begrenset antall partifolk som ytrer seg i Klassekampen eller spørres om å være innledere på åpne møter eller store markeringsdager. Eller hvem som blir regna med som "flinke nok" til å sitte i et DS. En av de nyvalgte til Oslo DS, en kvinne som har vært med i partiet siden starten, leda avdelingsarbeid, vært framskreden i KK-jobbing, l.maimobilisering, gått på dørbesøk ble f.eks. nominert til det forrige DS'et. Hun var helt sikkert vel kvalifisert den gangen også. Men hun ble ikke en gang vurdert! Budskap: Hun var ikke interessant nok for det ærverdige DS-organ - og så lite interessant var hun at dette var klart uten at hun var vurdert. Eller eksemplet med den nåværende lederen i Oslopartiet som tidligere bl.a. ledet et UDS. Hun fortalte i UDS'et der hun jobba at hun ville stille som lederkandidat for Oslo-partiet. En kamerat i UDS'et - en fyr som forøvrig har markert seg godt i mansrolledebatten - kommenterte ikke det med et jævla ord. Mens andre gjorde det. Men under møtekritikken kom han med en bredside mot hennes møteledelse, som "burde gjort det bedre".

Budskap: Hun ble usynliggjort som politisk leder, og plukka fra hverandre på den innsatsen han mente hun hadde gjort på UDS-møtet. Hun har også et annet eksempel. Etter en lagslederkonferanse var det sikkert velvillig ment følgende bemerkning etter hennes innsats: "Det klarte du bra". Men budskapet var dette: Jeg hadde egentlig ikke venta av deg at du skulle klare det så bra. Eller når en mannlig kamerat i Oslo DS på et plenumsmøte spurte om ikke en av kvinnene kunne være møteleder en stund. Greitt spørsmål det, men etter en stund spurte den mannlige kameraten: "Har du det følt"? Som sikkert ikke var vondt ment det heller, men som gjorde kvinnen stakkarslig. Enda hun har leda svære greier for Oslopartiet gjennom mange år. Og så skulle hun ikke fikse å være møteleder! Ros - eller omsorg av denne typen - funker nemlig ikke alltid som ros eller omsorg. Rosen/omsorgen kan også ha doble meninger, som i disse to tilfellene. Den samme kvinnen har flere eksempler på politisk usynliggjøring, med bakgrunn i l.maiarbeidet de siste åra. Hun var bl.a. målbæreren for opposisjonen i Oslo Samorg det året da Gro i første omgang ble nektet adgang til Youngstorgets talerstol. Klassekampen møtte henne imidlertid passivt avventende. Når hun hadde politisk sprengstoff, ble ikke dette vurdert som "interessant nok". Den samme kvinnen skulle også holde hovedtalen i Oslo samme året. Noen partikamerater sa etterpå: "Det var ikke noe nytt i den talen". Men arbeidskameratene hennes, de som sto foran på torget og hørte hvert ord, opplevde den fineste talen de hadde hørt i sitt liv, og sa det til henne - for de var så stolte av henne. Og det er et tankekurs at flotte politiske kvinneledere som denne kvinnen og andre lurer på om de ble valgt inn i Oslo DS fordi de hadde den lykkelige kombinasjonen av å være kvinner og arbeidere. Tvilen om du er valgt fordi du som politisk

person betyr noe, eller bare fordi du har noen kjennetegn som trengs for å pynte på statistikken over kvinne- og arbeiderrepresentasjonen. Nok en gang: Usynliggjøring av kvinner som politiske ledere. Jeg har også egne eksempler. Selv om jeg i mange år har sittet i Oslo DS har jeg aldri blitt spurt om å holde en innledning i DS, heller ikke om parlamentarisk arbeid som jeg har en god del peiling på. For alle innledninger og planer om dette har nemlig Erling F. ... gjort. Kanskje ønsket folk å være snille mot meg som hadde det så travelt, men det tror jeg ikke er den viktigste forklaringa. For det har på en måte vært mest "naturlig" at bare Erling skulle gjøre sånt. Tingene er drevet inn i sitt selvsagte spor, og dessuten har han sikkert mye mer å bidra med enn meg.... Det er mye mer naturlig å "se" Erling enn meg. Og jo mer han blir sett, jo sterkere vil arbeidsdelingen bli. Akkurat det har jeg fått et dårlig forhold til, særlig fordi Erling og jeg jobber innafør et politisk system - Oslo bystyre - som er breiddfullt av små og store eksempler på herskertechnikker. Jeg har mange eksempler på at saker som jeg har ansvaret for og holdt innlegg/begrunnna forslag på, er blitt definert som Erlings. F.eks. skjer det ikke så rent sjelden i bystyret at andre representanter - når de ønsker mer informasjon om vårt syn - spør Erling om dette heller enn meg, enda det er jeg som har jobba med saka. Nå har i allefall Erling begynt å si: "Det må du spørre Liv om. Det er hun som har greie på dette". Men dette mønstret brøt vi først etter at jeg var modig nok - for jeg mener det var modig - til å begynne å snakke om herskertechnikker hos og rundt oss sjøl.

Andre eksempler på usynliggjøring kommer fram hvis vi observerer på partimøtene hvem som henviser til hvem, hvem som ser på hvem når de snakker, hvem som forholder seg til hvem. I forrige DS-periode i Oslo hadde vi bl.a. noen artige flørter

innad i Gutteegklubben Grei - det er gutteklubben som består av de fagggglike gutta - der mannfolka hadde det kjekt med sin interne krangel, uten at de brydde seg om at andre i DS skulle trekkes med i debatten. Dvs. at gutta tilriver seg tida og oppmerksomheten, uten å tenke på hvordan resten av DS skal trekkes med i dette.

Dette er bare noen eksempler på usynliggjøring. Oppsummeringsvis om hva disse eksemplene forteller: Du blir usynliggjort som politisk leder. Små og store signaler gir oss budskapet at vi ikke er flinke nok, gode nok, og at det er en viss overraskelse når vi fikser det bra. Arbeidsdelingene er så "naturlig". Men problemet er også at slike erfaringer sniker seg inn som en del av din egen sjøloppfatning, og undergraver det du måtte ha hatt av politisk sjøltillit. Denne herskertechnikken nærer dessuten opp under det som er en nokså vanlig "jentefeil", nemlig motviljen mot å påta seg hovedansvar. For det er skummelt, og da kan det være bekvemt å lene seg tilbake.

Men så dukker det opp en ny herskertechnikk når noen solidariske mannfolk vil bryte med usynliggjøringa. Noen mannfolk er nemlig flinkere til å se damene enn andre mannfolk er. Men det er slett ikke alle som blir "sett". Og når det er slik, blir den som "ses" neste: som "gullungen" i klasserommet. Det kan være vanskelig for de som ikke er gullungen, og også vanskelig for gullungene fordi du begynner å lure på hvorfor du er det og ikke andre. Dette er en spesielt intelligent form for kvinneundertrykking!

Så handler det om hvordan kvinner usynliggjør seg sjøl. Dette er det andre viktige spørsmålet vi må stille. For en annen side ved usynliggjøringa er hvordan vi usynliggjør våre egne gjøremål, og ikke trekker dem inn i partisammenheng. Det finnes utallige eksempler på avdelinger som faller i sine enkelte biter, fordi folk jobber aleine med sin

hovedoppgave på sin kant. Andre avdelingsmedlemmer oppmuntrer deg ikke til å trekke inn hva du jobber med. Du trekker heller ikke inn oppgavene dine sjøl. Dette er en erfaring som mange kvinnelige medlemmer med hovedoppgave f.eks. i Kvinnefronten opplever. Og når enkeltmedlemmer blir usynliggjort - og usynliggjør seg sjøl på denne måten - fører det med lovmessighet til at avdelinga ikke blir det politiske kollektivet den er ment å være. Da kan du nesten få følelsen av at du ikke har oppgaver i partiavdelinga. Å være med i en partiavdeling kan oppleves som en oppgave uten reelt innhold. Å ha en tilhørighet eller et verv uten at det gis konkret innhold - enten av andre eller en sjøl - er en dødslinje for kvinner (og sikkert også for mange menn), for det sprer følelsen at en ikke er god nok og at en svikter. Og hva er da vitsen i å være med i partiet?

Latterliggjøring. Denne herskertechnikken har jeg ikke klart å finne så mange eksempler på det i partiet. I tillegg til at jeg sikkert har dårlig hukommelse, kan det være et uttrykk for at denne herskertechnikken ikke er et stort problem hos oss. Men ett eksempel kan være vel verdt å ta med seg: Det gjelder en kvinne som har engasjert seg i mannsrolledebatten og skrevet innlegg i diskusjonen om alle menn er potensielle voldtektsforbrytere. OK, saklig diskusjon om det standpunktet er greit. Men hun ble møtt med en overbærende, latterliggjørende og faderlig tone i en diskusjon med mannlige partikamerater: "Ja, ja, bare diskuter du", sa de. Underforstått: Du får bare holde på med ditt nivå, som er lavere enn mitt, for vi andre er kommet mye lengre.

Dobbeltstraffing. Dette er en herskertechnikk som handler om at den kvinne - eller mann - som kaster seg fram på i vårt partiliv skal være en perfekt verdensmester. Samme hva du gjør, gærnt blir det uansett. Dette er en

herskertechnikk som jeg mener rir hele partilivet som et mareritt. Jeg opplever vårt parti som et svært kritisistisk parti, der det er mye mer "politisk framskredent" å finne feil, mangler, grove avvik enn å trekke fram det positive. Dette er en herskertechnikk som sannelig ikke bare rammer kvinnene, men de fleste partimedlemmer. Vi har en velutvikla gurustil, verdensmesterstil. Og det er ingen god måte å lede på. En kvinne jeg jobber sammen med i Oslo DS fortalte om en lagslederkonferanse hun ledet, der en ledende kamerat deltok. Lederstilen til kvinnen jeg bruker som eksempel handler om at hun er den som oppmuntrer folk, kommenterer positivt, henviser til det folk sier. Og hun var nervøs fordi den ledende kameraten deltok. For når han holdt innlegg var det bare av typen servere et gullkorn blandet opp med en mild refs. Den ufeilbarlige verdensmester. Og med en slik stil skal det mye til før en tar på seg oppgaver. For du må være verdensmester for å være en "skikkelig AKP'er". Er du ikke perfekt, kommer reaksjonene. Når du - ofte med god grunn - kan regne med å få døra i trynet, tar en ikke på seg oppgaver med særlig velbehag, enten det er i avdelinga, i avdelingsstyret eller høyere organer. Jeg veit at dette holder meg sjøl tilbake. Og jeg kan godt nevne min verste erfaring: Valgkampen 1983, da jeg stilte på TV'en. Det var forferdelig å sitte der i studio med flere hundre tilskuere. OK, jeg kunne svart bedre, men samtidig mener jeg at jeg viste noe som var viktig for folk: At RV er et valgparti med annerledes politikere, folk skjønnte hva jeg sa, og jeg var dessuten modige nok til å innrømme at jeg ikke er verdensmester i "politikk". Kjersti E... er et menneske hvis vurderinger jeg har stor tillit til. "Meget minus", sa Kjersti etterpå. Og jeg ble glad, og tenkte at da hadde jeg ikke driti oss ut fullstendig. For det er det du er redd for: Ikke for å drite ut deg sjøl, men å drite ut

partiet som du skal være verdig. Men de grusomme salvene kom raskt. "Skandale", sa bl.a. en av DS-gutta til meg. Jeg veit at noe var bra og noe var dårlig i TV-opptredenene. Men det sitter mye sterkere i hva han og andre mannfolk (og noen kvinner) sa enn det Kjersti og mange andre sa. Jeg kommer aldri til å påta meg en slik oppgave igjen. Så kan jeg selvsagt kose meg ved tanken på hvordan kritikerne ville gjort det i tilsvarende situasjon. Jeg kan ikke innrømme annet enn at jeg føler en viss skadefryd ved dette tankeeksperimentet. Så jeg bærer nag til fyren som sa "skandale".

Et annet problem som bekymrer meg er at vi ofte oppfatter folk som statiske mennesker, "vi er som vi er", i stedet for å spørre hva som skal til for at partimedlemmene kan utvikle seg som politiske ledere. Partistilen vår generelt innebærer et firkanta og statisk menneskesyn. Når folk ikke "funker bra nok", blir det et uttrykk for personlige feil. Og da er moralismen nærliggende. Etter min mening er m-l-ere overdrevent flinke til å bare kommentere feila. Aldri eller sjelden er det ros å få. Tvert om blir det som nevnt regnet som det mest politisk framskredne å finne feil, mangler, grove politiske avvik osv. Det er formalisert i prinsippet: Kritikk og sjølkritikk. Det kan være vel og bra, for en kan lære mye av feil. Men når det bare blir kritikk og sjølkritikk blir det helt feil - for folk utvikler seg mer av ros enn av kjeft. Det er jeg overbevist om. Egentlig burde vi omdøpe vår gamle parole om "kritikk og sjølkritikk" til ros og selvros.

Dobbeltstraffing hos hos tar ofte form av politisk stemping. Gutta veit ofte best både hvordan ting skal gjøres, diskuteres, menes. Etter en plenumsdiskusjon i Oslo DS der spørsmålet om fraksjoner ble diskutert - og der uenigheten gikk etter kjønn, - måtte en av gutta føre inn i protokollen: "Det er enkelte i DS

som ikke vet hva en fraksjon er". Det han uttrykte med denne merknaden var: "Jeg veit hva en fraksjon er, dere damene som er uenig med meg er så dumme at dere ikke veit det!" Dette kan oppleves som et eksempel på at uenighet om et politisk standpunkt, blir forsøkt tråkka ned med politiske stempler eller formalistiske våpen (som partiets vedtekter). En annen kvinne i DS nevnte dette eksemplet fra DSAUS gjennomgang av lagslederkonferanser om l.maitaktikken. Det var uenighet om l.maitaktikken i Oslo, og også i DSAU. Da sa en av gutta som var uenig med dama som rapporterte om motsigelser som fantes i lag som hun hadde hatt kontakt med: "Boliglaga trur dem er i 70-åra". Dette var sikkert ikke vondt ment fra hans side. Men kvinnen tolket dette som en karakterisering av et politisk standpunkt og av seg sjøl, som delte synet til disse boliglaga som trodde de var i 70-åra. Og kanskje den aller verste - og vanligste? - teknikken under merket "dobbeltstraffing" som kvinner i partiet opplever, det er stemplet "upolitisk". På et plenums møte i Oslo DS hadde vår nyvalgte leder en innledning om plan for Oslopartiet. Hun startet med å presentere det hun sjøl kalte "hverdagsideologi", og gjorde en ny vri i forhold til hvordan innledninger vanligvis gjøres hos oss: Hun var personlig, og tok opp det forholdet at det sjelden sies noe positivt til folk på våre samlinger. Dvs. et forsøk på å utfordre en undertrykkende partistil. Etterpå sa en av gutta til henne: "Du må ikke bli sånn hverdagsfilosof, da". Underforstått: Dette ble for upolitisk. Du må passe deg for å bli upolitisk. For hva som er politikk og hva som ikke er det, det finnes det sannelig sterke meninger om både i DS'er og i avdelingsliv. Politikk, det er vel først og fremst den faggggglige kampen, det da. Som minner meg om en annen god historie, fortalt av en kjent Kvinnefronter som en kveld diskuterte familiepolitikken til AKP og den (for mange)

provoserende parolen "oppløs kjernefamilien" med en av de staute partigutta med hjelm. De kranqla om partiets politikk. Og Unni spurte: Men hva er klassekampen for deg da, hvis ikke det også skal handle om forholdet mellom folk?". Hun fikk følgende svar: "Klassekamp, det er å slåss for en serie med rettferdige økonomiske krav". Så kvinnekampen i partiet - som bl.a. fører til at mange av gutta opplever kvinnene som "upolitiske" - det er i virkeligheten en kamp om definisjoner; i dette tilfelle en kamp om hva som er politikk og hva som ikke er det, hva som er mer politisk viktig og mindre viktig. Da er det en lettvent herskerteknikk - og uttrykk for dobbeltstraffing - å karakterisere standpunkter/meninger som "upolitiske".

Tilbakeholdelse av informasjon. Dette er en herskerteknikk som er virksom i mannsdominerte forsamlinger. Partiet er det, selv om kvinneandelen er brukbar. Denne herskerteknikken handler om at du ikke er ikke en del av guttas nettverk, hvis ikke du har en formell posisjon som gjør deg til en del av dette nettverket. F.eks. kan nåværende leder i Oslopartiet fortelle at hun aldri er blitt så mye tilsnakka på DS-møtenes pauser som etter at hun ble leder. Før var det ikke så mange av gutta som snakka til henne. Hun var vel ikke interessant nok som partimedlem.

Herskerteknikken vi kaller tilbakeholdelse av informasjon innebærer også at de som er en del av (guttas) nettverk, regner det som en selvfølge at du automatisk skal vite det samme som dem. Jeg er usikker på i hvor stor grad dette er en kjønnsdimensjon i partiet. Kanskje er det mer et spørsmål om fartstid i partiet enn kjønn. Men her er det sammenfall - mange av ur-ml'erne er mannfolk, og har en selvskreven posisjon ut fra dette. Og at det forventes at vi som ikke er ur-ml'ere skal ha den samme store oversikten og den samme informasjonen. For hvis vi ikke har den, er det et uttrykk for at

vi ikke har forberedt oss nok til oppgava. "Herregud, veit du ikke det?" Er denne teknikken først virksom, skal det en del til for å bryte den. Et annet forhold er partiets iboende tendens til å forutsette mer kunnskap kjent for alle partimedlemmer enn det som rimelig er. Dette gjelder f.eks. materiale som skal kvalifisere oss til å gjøre oss opp en mening om dette og hint. Vi tar ikke nok hensyn til at folk har ulike forutsetninger for å delta i diskusjoner og bli med å legge opp politiske linjer. Jeg trekker fram et eksempel fra Oslo DS, da vi diskuterte omorganisering av Oslopartiet. Flere DS-medlemmer opplevde at materialet som var utgangspunkt for diskusjonen ikke sa nok om partiets/avdelingens oppgaver - dvs. vi manglet viktig bakgrunnsinformasjon. Og flere unnlot å stemme over de ulike vedtakene av den grunn. Det er ikke fordi folk er dumme at de stemmer avholdende. Men som en av de nye kvinnene i DS sa: "Jeg skjønner ikke noe særlig av dette". Herskerteknikken som kalles tilbakeholdelse av informasjon innebærer også at de som har best oversikt bestemmer hva slags materiale som skal legges fram, og dermed reduseres ofte de som ikke har dette materialet til stemmekveg - eller til de avholdendes rekker, som er en kategori som vanligvis ikke blir oppfattet som så ærerik. For det er jo feil å ikke ta standpunkt, og et uttrykk for "lavt politisk nivå". Men vi bør heller spørre: Hvorfor stemmer så mange avholdende? Et det en feil i måten vi har forberedt denne saka på?

Påføring av skyld og skam.

Dette handler om den evinnelige dårlige samvittigheten. Følelsen av å ikke gjøre jobben godt nok. Eller følelsen av å ikke gjøre mange nok oppgaver samtidig. (Dette henger sammen med dobbeltstraffingen). Jeg tror mange av oss bærer ideer i hue om hva en "god m-l" er, og at vi ofte setter oss målestokker som er vanskelige å leve opp til. Sjøl har jeg begått den feilen - for

jeg mener det er en feil - å sammenlikne meg med Erling F. . . . For vi er mildt sagt svært forskjellige. Men jeg har hatt ideer om at hans form og innhold var den beste. Og når jeg sammelikner slik, da kan bommertene bli riktig mange, og følelsen av å ikke strekke til være stor. Og jeg får dårlig samvittighet. Heller bør jeg og andre tenke på at folk er forskjellige - m-l'ere også - og at det ikke finnes en målestokk for hva som er "en god m-l'er". Hvis en har trøbbel med å ikke "strekke til" er dette noe som kan bli særdeles understreket i et parti som vårt som ris av så mange gudebilder og verdensmestere. For da blir jo det å være m-l'er noe umenneskelig og skremmende. Og den dårlige samvittigheten over å ikke være "god nok" kommer nesten uansett. I kombinasjon med andre herskertechnikker blir påføringen av skyld og skam farlig virksom.

Andre herskertechnikker. Det er mulig at vi i AKP bør sette navn på flere herskertechnikker enn disse. Som f.eks. den herskertechnikken vi kan kalle "behovet for å gi politisk sanksjon". Dvs. at veterangutta må gi sitt endelige ord med i laget. Og at kvinner legger opp til at veterangutta må gi sin godkjenning. Og dersom gutta ikke er enig, kan det enten bli stille desertering eller aktiv sabotasje. I maiansvarlig i Oslo opplevde f.eks. slik sabotasje i fjor. Hun jobba 24 timer i døgnet, sto på for å få ut i livet linja som var vedtatt i DS.

En dag var hun i møte med en av de daglige gutta i DS. Hun spurte: "Hvordan går l.maijobinga i din bransje?" Han svarte: "Vi gidder faen ikke jobbe etter den linja". I stedet 2for å si: "Nå får dere for faen følge partilinja", ble hun overrumplet og deppa. Men hun svor hevn, og bærer nag.

HVORFOR ER DET SÅNN?

Vi pleier å si på bøllekursene at ordet herskertechnikker ofte kan

gi svært konspiratoriske assosiasjoner: Som den sentralkomiteen i mannsforbundet har vedtatt med hvilke lure og stygge knep de skal holde f.eks. kvinner unna og nede. Men det er mer ubevisst enn som så. Gutta i partiet er sikkert velmenende gutter, som ikke vil oss noe vondt. Men det finnes også eksempler i partilivet på at folk bevisst bruker herskertechnikker for å dukke andre - politisk og personlig. Men det vanligste er nok at herskertechnikker sitter i ryggmargen, og kommer ut som selvsagte ryggmargsrefleksjoner - "det er sånn det er". Det som kalles sosialiseringa til kvinne- og mansroller legger grunnmuren for ryggmargsrefleksene. Alle kvinner - og også alle menn - rammes av den kjønnsbestemte sosialiseringa, som gjør kvinner og menn til to helt forskjellige personlighetstyper. Som materialister vet vi at det er den samfunnsmessige tilværelsen som bestemmer tenkninga til folk. Dette tar vi ofte utgangspunkt i for å forstå hvorfor ulike klasser tenker forskjellig, f.eks. hvorfor arbeiderklassen forstår betydninga av organi sering bedre enn småborgere. Men det er ikke bare klassenes samfunnsmessige tilværelse som er forskjellig. Også kjønnes samfunnsmessige tilværelse er ulik, selv om de bor under samme tak. Kvinner og menn har ulik plassering i den samfunnsmessige arbeidsdelinga, og dette viser måten som kvinner og menn organiserer livet sitt på. Grunntrekkene i kvinners og menns samfunnsmessige plassering er fortsatt slik at den klare arbeidsdelinga fortsetter: Kvinner må tilpasse seg familie og omsorgsoppgaver til tross for inntogsmarsjen på arbeidsmarkedet. Men for mannen er det omvendt. Familien må tilpasse seg hans arbeid og deltaking i samfunnet. Slik er det fortsatt, selv om arbeidsdelinga kan variere fra samliv til samliv. Noen stikkord for hva denne arbeidsdelinga fører med seg: Forskninga har vist at jent-

er/kvinner og gutter/menn utvikler ulik tenkemåte og moralsyn. Gutta lærer ferdigheter når det gjelder å skjære igjennom i problemløsninger - politisk eller på annen måte - de ser i større grad på problemer som om de var matteproblemer som skal løses. Mens damer er lært opp i et mønster som viser at vi først og fremst skal ta vare på andres behov, og i større grad enn gutta personliggjør vi problemer. Vi tenker i større grad på hvilke konsekvenser ulike måter å handle på vil få for forholdet mellom konkrete mennesker. Sosialiseringa gir også lærdommer om over- og underordningsforhold, om hvem som er viktige og hvem som er mindre viktige her i verden. Menn er tydelige i kvinners verden - fordi vi er så forpult flinke til å gjette oss til andres behov og ofte er avhengig av å forstå menn mer enn de er nødt til å forstå oss: Det blir ofte en dyd av materiell nødvendighet, og ligger innbakt i familiemønstret og forsorgelsessystemet. Mens kvinner er utydelige i menns verden. Dessuten har de to kjønnene gjennomsnittlig et annet forhold til konflikter. Kvinner er tradisjonelt oppdratt til å være de som heller olje på en opprørt mann, være den som går i mellom, glatter over og sørger for at folk blir venner igjen. Og det kan sjølsagt føre til at kvinner har en mye større tendens enn de fleste menn til å trekke seg før en sak blir satt på spissen. Kvinner har gjennomsnittlig større problemer med å "stå på sitt" enn menn har. I AKP som i andre partier har det tradisjonelt gitt prestisje å kunne stå på et standpunkt, kjøre det fram og drive "konsekvent linjekamp". Dette blir sett på som politisk framskredent. Men mange kvinner og også nye partimedlemmer kan ofte synes at dette er vanskelig. Vi har en tendens til i større grad å tenke "på den ene siden og den andre siden". Til å "vakle", som det såkalt heter. Joda, det hender at vi vakler. Og vi er dessuten ikke

så redde for å vise det som gutta er. Men vi vakler ikke fordi vi er dumme. Det er fordi innmaten i hodene våre er slik at vi er vant til å ta andres standpunkt i betraktning når vi skal gjøre opp vårt eget. Vi er orientert mot andre. Vi er omsorgspersoner. Menn har derimot rett til å stå på sitt, ofte til the bitter end.

NB: Nå ligger det ikke underforstått i dette at guttas måte er bra og damenes dårlig. At kvinner er slik i huet er på den ene siden en svakhet. Det er en svakhet hvis vi har problemer med å ta et standpunkt. På den andre siden har vi ganske mange erfaringer fra AKP om at guttas måte å tenke på og være på sannelig også har sine ulemper. Det vi trenger er en blanding av disse to måtene å tenke på. For slik det nå er, vil kvinnene ha langt større problemer med å vinne fram med egne standpunkter fordi vi ikke fungerer i tråd med det herskende AKP-mønstret. Den som står på sitt, stempler andre politisk, usynliggjør, vinner over den som sier "på den ene siden og den andre siden". Det går an å bølle kvinner til taushet. Og det gjøres. Også i AKP.

HVA KAN VI GJØRE MED DET?

Kvinner som ønsker å legge politiske premisser på lik linje med gutta, har trange valg. Vi kan "velge" å følge opp guttas stil, og bli en av gutta. En av de jentene i Oslo DS forteller f.eks. at hun er opplært av de tøffe gutta, og lærte seg tidlig å bruke de samme teknikker som gutta brukte for å vinne diskusjoner. Hvis gutta skulle høre på henne, måtte rope, avbryte, tiltale gutta med etternavn, bølle. For det var det som funka, og bare det. Eller vi kan velge en annen stil, og risikere å bli mosa ned og ikke tatt alvorlig.

For å gjøre noe med dette trengs det kollektive løsninger. På bøllekursene foreslår vi noen slike løsninger. For at bildet jeg nå har tegna ikke bare skal

deppe oss ned - men peke framover - skal jeg skrive litt om dette til slutt. For jeg mener at bøllekursene har funnet en nøkkel til endringer som vi må begynne å praktisere i partilivet.

Det handler f.eks. om enkle tommelfingerregler som å **lage støttegrupper**. Damegruppa i Oslo DS er støttegruppa for oss kvinner som skal lede Oslo-partiet. Der snakker vi om det meste. Og vi pleier ofte å ha et første punkt som heter "hvordan har du det i dag", og da begynner det som regel å svinge. Mye kommer opp da, både om politiske oppgaver/utfordringer og personlige. På damemøtene forbereder vi oss også sammen til neste DS-plenum, og diskuterer den enkeltes hovedoppgaver. I tillegg viser vi hverandre mye omsorg. For det er også en side av det å være AKP'er, at det kan være en personlig og tøff belastning. Da trenger vi omsorg. Men slike arbeidsmetoder som å lage støttegrupper burde utvikles mere.

En annen regel er å **ta utfordringer i flokk**. Enslige svaler eller gisler gjør ingen revolusjon, hverken i samfunnet eller i partilivet. I Oslo DS har vi nå vedtatt at alltid skal tre kvinner slippe først til på talerlistene i DS før en mann slipper til i enhver diskusjon. Dette mente vi var nødvendig for at vi i større grad skal kunne legge premisser for diskusjoner og vedtak. Å ta utfordringer i flokk bør også brukes når vi verver nye medlemmer. Det er ikke lett å komme inn som nytt - og kanskje forskremt medlem - i en avdeling som har "funnet sin form". Bedre er det å bli vervet samtidig med noen andre. I stedet for å en avdeling verver ett nytt medlem i sommer, den neste i oktober, bør avdelinga sørge for å få inn nye medlemmer i flokk. Bare slik er det mulig at nye medlemmer kan få makt. For det mener jeg er viktig: Hvis ikke nye medlemmer føler at de har makt, forsvinner de igjen. For hva er vitsen hvis en bare skal sitte der taus?

En neste regel er å **tenke i**

de usynlige. Vi må bryte den "naturlige" arbeidsfordelinga som gjør at kvinner blir usynlige (og mange arbeidermenn også!). Dette er ikke minst et spørsmål om hvem som får oppgaver og utfordringer, og få tid til å jobbe med dem. I Oslo DS har vi f.eks. undra oss en del over hvorfor ikke kvinner i større grad preger premisene for arbeidet - antallet vårt skulle jo tilsi det. Men vi har f.eks. aldri lagt beslag på en andel av talertida som svarer til antallet vårt. Nå har vi vedtatt - og begynt å praktisere - en ny forretningsorden for DS-møtene. Dette ble vedtatt, ikke uten kamp og motstand. Fra gutta. Nå har vi bestemt at det alltid er kvinner som skal lede møtene våre, og at kvinner ikke har begrensninger i talertida, mens gutta har 3 min. første gang og 2 min. annen gang - med den muligheten at møtelederne, som jo er rimelig kvinner, kan åpne for lengre talertid når det er nødvendig. Slike sårrettigheter er nødvendig for at vi skal bryte med oppfatninga kvinnene i DS har sittet med: Nemlig at vi er et B-lag i partiet. Nå et det skapt materielle forandringer som gjør det mulig at vi også skal tilhøre A-laget. Dette gir nyttige perspektiver for verveiarbeidet: Ikke bare må nye medlemmer få makt, men de må også få oppgaver og tid. Uten oppgaver, utfordringer og tid visner du bort og mister gløden. For hvis ikke du kan brukes til noe - hva er da vitsen med å være med? Altfor lett tenker vi at noen er flinke, andre er ikke så flinke. Og så får du først oppgaver i partiet etter at du på ett eller annet mystisk vis har fått "godt nok politisk nivå". Men folk utvikler seg ikke bare ved å høre på trenerens råd, men ved å trene sjøl. Forutsetninga er selvsagt at både nye - og gamle! - parti-medlemmer får hjelp til å løse oppgaver.

En annen tommelfingerregel er **vær raus med ros**. Vi må bryte med partistilen som sier at det er mest framskredent å finne feil og grove avvik. For at parti-

medlemmer skal utvikle seg som politiske ledere, må vi bli flinkere til å fostre hverandre. Og det er et faktum at folk vokser mer ved å få ros enn ved å få kjeft. Og det er aldri bare negative ting å trekke fram ved folk. Nok en regel vi jobber mye med på bøllekursene er **vær oppmerksom overfor det kvinner sier**. For kvinner blir ofte ikke hørt på. Taushet - f.eks. at innlegg du holder aldri kommenteres - dreper det meste av kvinners tale. Det gjør også andre måter å distrahere kvinners tale på, f.eks. når gutta snakker seg i mellom mens en dame har ordet. Dette med å henvise til de som ellers blir usynlige i partilivet kan forandre mye av stilen i partilivet. Folk - særlig kvinner - vokser! Og syns i større grad at de har noe å bidra med.

Den siste regelen jeg vil nevne er denne: **Drep ikke kvinner med medlidenhet**. Dvs.: se ikke på oss som lidende, men ledende! Heller ikke skal vi se på nye medlemmer med medlidenhet. Jeg veit mange avdelinger diskuterer om nettopp egen avdeling er "god nok" til å ta i mot nye medlemmer. Mange tenker: Vi må rydde opp i eget hus før vi kan ta i mot nye, ellers går de bare dukken. Og kanskje gjør de det, sånn som det nå er mange steder. Men da må vi si til oss sjøl at nye medlemmer - som kommer til partiet etter å ha tatt et stort valg i sitt liv, og ofte med entusiastiske - har mye å bidra med for å endre et partiliv som kan virke størkna. Dette handler også om synet på folk - vi skal ikke

synes synd på nye medlemmer, men se på dem som nye ledere. For det er det de er - og skal bli i større grad.

VI TRENGER EN KULTURREVOLUSJON

Hvis vi virkelig skal ta utfordringene på alvor - og praktisere slike (og andre) tommelfingerregler - kan det bety kulturrevolusjon i partiet. Vi trenger det desperat, ikke minst nå i et Verveår. Og ikke minst når både sentrale og lokale målsettinger for verveåret sier at noe av det viktigste nå er å verve kvinner, arbeiderkvinner. Det ligger sprengstoff både i og utenfor partiet. Det ligger så mange muligheter. Men forutsetninga for å kunne utvikle sprengstoffet og mulighetene, er at vi lager kulturrevolusjon i partilivet. Mange ønsker denne revolusjonen, og jeg tror ønsket er sterkere hos kvinnene enn hos mannfolka. Det er ingen grunn til å underslå at det finnes motstand mot slike forandringer. Motstand - dvs. forsvar mot

forandringer - finnes av mange grunner. Ny partistil vil være uvant; det går ikke an å gjøre tinga på den gamle, vante måten - men hva skal en så gjøre? Det vil ta tid å funke innafor nye mønstre, nye roller. Men vi har mye å vinne på det. Men betingelsen for kulturrevolusjonen er at vi er villige til å se - og fortelle om det ærlig - hvordan vi sjøl opplever kvinne- og arbeiderdiskrimineringa også innafor partiet og en partikultur som i dag hemmer oss som et kollektivt revolusjonært redskap.

Liv F

HVA SKAL EN GJØRE MED DET ? NOEN SYNSPUNKTER I TILLEGG

Liv skriver om viktige tommelfingerregler for å ta opp kampen mot kvinneundertrykkinga i partiet. Jeg vil ta med en regel til, som jeg mener er svært viktig:

Kvinnene må ha/utvikle en kvinnepolitisk plattform, et program for jobbinga si. Enten det er i DS , lag eller andre sammenhenger.

Hva er målet med opprøret ?

Kvinneopprøret i partiet har to litt ulike sider. Den ene sida er det kvinnepolitiske opprøret: kampen for at AKPs politikk skal ta utgangspunkt i kvinnes interesser, drevet fram av dem som har jobba med kvinnepolitikk. Vekten på kvinnene i arbeiderklassen, analysn av familien, nødvendigheten av kvinneorganisering osv.

Samtidig fins et opprør mot menns dominans og undertrykkingsmekanismer. Usynliggjøringa av kvinner i partiet.

Dette er sjølsagt ikke to helt atskilte opprør. Men, det er viktig å se at det er forskjeller, fordi det er nødvendig å forene dem.

Opprør mot menns herskertechnikker og partistilen er viktig nok. Men, årsaken til at det er ett spørsmål om liv og død for partiet, er at det har svære konsekvenser for politikken. Menns dominans og makt over kvinner virker til å holde kvinnepolitikken som en adskilt del av partiets politikk, hindrer at

det blir en helt sentral del av partiets strategi. I dagens situasjon hindrer det derfor partiet i å fylle sin oppgave med å forene og lede arbeiderklassen i kampen for revolusjon og sosialisme.

Det er helt nødvendig at kvinner går inn i flokk og har jentemøter. Men kvinnebevissthet og kvinneperspektiv kommer ikke av seg sjøl. Kvinneemøter må legge vekt på å diskutere kvinnepolitikk. Både den som allerede er utvikla i partiet, og hva som er den kvinnepolitiske sida ved hver enkelt av de konkrete oppgavene som partiet driver med. Kvinneperspektivet må hele tida graves fram i motvind, også om det

er kvinner som gjør det. Nye spørsmål må hele tida stilles: Hva er valgkamp på kvinners premisser? Hva slags kvinnepolitikk trengs i det faglige arbeidet ? Hva med 1.mai-taktikken ? Hvordan innrette arbeidet på den kvinnelige delen av arbeiderklassen ? Hvordan få 8.marsarbeidet til å bli endel av partiets arbeid ?

Med en kvinnepolitisk linje en vil ha gjennomført, blir det også lettere å slåss mot herskertechnikker. Vi slåss for makta over politikken og partiets politiske praksis.

Hovedmålsettinga nå må være å gjøre kvinnepolitikken vår til en sentral del av partiets strategi, ikke bare et delområde.

Samtidig som kvinnearbeidet er et eget viktig arbeidsfelt som må prioriteres med folk og arbeid.

Siri